

Asia: VN/7823/2019

Lausuntopyyntö merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset huomiot alusjätedirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Tähän voitte kirjoittaa yleiset huomionne alusjätedirektiivin täytäntöönpanoon liittyvistä ehdotuksista

Liikenne- ja viestintäministeriö

Viite: Lausuntopyyntönne 5.11.2020, dnro VN/7823/2019

Lausunto merenkulun ympäristönsuojelulain muutosluonnoksesta

Liikenne- ja viestintäministeriö pyytää ELY-keskuksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009) ja eräiden muiden lakien muuttamisesta. Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus toteaa lausuntonaan esityksestä seuraavaa.

Uusia tehtäviä ELY-keskukselle

Merenkulun ympäristönsuojelulakiin ehdotettavat muutokset koskevat pääasiassa pieniä satamia, kuten huvivenesatamia, kalastussatamia sekä yhteysalusten ja vesibussien käyttämiä satamia. Jätehuollon järjestämistä ja jätehuoltosuunnitelman laatimista koskevat vaatimukset laajenisivat valtaosaan näistä satamista. Perusteluiden mukaan kalastussatamien, joiden saalismäärä on 20 000 kg tai yli, sekä yhteysalussatamien ja vesibussisatamien jätehuoltosuunnitelmat esitettäisiin ELY-keskukselle hyväksyttäväksi. Perusteluissa on arvioitu, että vaikutuksia ELY-keskukselle aiheutuisi

jätehuoltosuunnitelmien käsittelystä sekä jätehuoltosuunnitelmaa ja jätetositteita koskevien tietojen viemisistä rekistereihin.

Jätehuoltosuunnitelmat

Ehdotetut muutokset edellyttävät kuitenkin itse jätehuoltosuunnitelman käsittelyn lisäksi selvittämään ne satamat, jotka on veloitettu esittämään jätehuoltosuunnitelmansa ELY-keskukselle. ELY-keskuksella ei ole tietoa kalastussatamista, joiden saalismäärä on 20 000 kg tai yli, eikä myöskään yhteysalus- ja vesibussisatamista. Vastaavasti ELY-keskuksella ei ole tietoa esim., missä satamat sijaitsevat eikä mitkä tahot niitä hallinnoivat. Valmista rekisteriä näistä satamista ei ole olemassa. Tämän tietokannan laatiminen ja ajan tasalla pitäminen vaativat itse jätehuoltosuunnitelmien käsittelyn lisäksi resursseja. Kun on kyse toimijoista, jotka mahdollisesti tekevät ensimmäistä jätehuoltosuunnitelmaansa, on varauduttava myös neuvonnan ja ohjauksen vaatimaan resurssitarpeeseen.

Rekisterit ja tietojärjestelmät

Ympäristöhallinnon tietojärjestelmä

Lain mukaan (9 luku 6 §) ELY-keskuksen tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on merkittävä suunnitelma ympäristönsuojelulain (527/2014) 222 §:ssä tarkoitettuun ympäristönsuojelun tietojärjestelmään, kun sataman jätehuoltosuunnitelma on hyväksytty. Sataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyvän viranomaisen on lähetettävä sataman pitäjälle ote rekisteriin tehdystä merkinnästä.

Uudenmaan ELY-keskus toteaa, että kalastussatamien sekä yhteysalus- ja vesibussisatamien jätehuoltosuunnitelmien vienti ympäristönsuojelun tietojärjestelmään vaati ensin ko. laitosten perustamisen tietojärjestelmään. Säädetäessä raportointivelvollisuuksista tulee myös varmistaa, että tietojen toimittaminen toteutetaan pääsääntöisesti käyttämällä nykyisiä toiminnanharjoittajien ja viranomaisten käyttämiä raportointijärjestelmiä (esim. YLVA). Lisäksi tulee varmistaa, että käytettävät sähköiset järjestelmät mahdollistavat edellytettyjen tietojen toimittamisen silloin, kun veloitteet tulevat voimaan, esim. YLVA-lomakkeisiin on tehty tarvittavat muutokset.

Jätehuoltosuunnitelmien tiedot SafeSeaNet-järjestelmään

Ehdotuksen mukaan (9 luku 7 §) niiden satamien osalta, joita ei ole merkitty alusliikennepalvelulain 20 a §:ssä tarkoitettuun merenkulun tiedonhallintajärjestelmään, jätehuoltosuunnitelmat

hyväksyneen viranomaisen on toimitettava 2 momentissa tarkoitetut tiedot Liikenne- ja viestintävirastolle, joka vie tiedot SafeSeaNet-järjestelmään.

Ehdotuksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto siis vie tiedot SafeSeaNet-järjestelmään. Lakiehdotuksen perusteluissa esitetään kuitenkin, että niiden satamien, joita ei ole merkitty merenkulun tiedonhallintajärjestelmään, osalta jätehuoltosuunnitelmat hyväksynyt viranomaisen eli ELY-keskus tai kunnan ympäristönsuojeluviranomainen veisi tiedot kansallisen tiedonhallintajärjestelmän kautta unionin SafeSeaNet-järjestelmään.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että kyseessä on uusi tehtävä ELY-keskukselle, jos sen edellytetään perustavan uusia laitoksia SafeSeaNet-järjestelmään ja tallentavan tietoja järjestelmään. ELY-keskuksella ei ole käyttökokemusta SafeSeaNet-järjestelmästä. Laissa on selkeästi tuotava esille, mille taholle tietojärjestelmien ylläpitovastuu kuuluu.

Poikkeukset jätteen toimittamista koskevasta tositteesta SafeSeaNet-järjestelmään

Ehdotuksen mukaan (10 luku 3 §) sataman, johon jäte on toimitettu, vastaanottolaitteista vastaavan toimijan on täytettävä ja toimitettava aluksen päällikölle ilman aiheutonta viivytystä jätteen toimittamista koskeva tosite. Tätä vaatimusta ei kuitenkaan sovelleta kantavuudeltaan alle 1 350 tonnin aluksille soveltuviin satamiin, joissa on miehittämättömät vastaanottolaitteet. Sataman on jätehuoltosuunnitelman hyväksymisen yhteydessä ilmoitettava, mikäli se täyttää poikkeuksen edellytykset. Tällöin sataman jätehuoltosuunnitelman hyväksyvän viranomaisen on ilmoitettava kyseisen sataman nimi ja sijainti 1 luvun 2 §:ssä tarkoitettua SafeSeaNet-järjestelmää käyttäen.

Lakiluonnoksen mukaan ELY-keskus huolehtisi siis kalastussatamien, yhteysalus- ja vesibussisatamien jätteen toimittamista koskevien poikkeustietojen viennistä SafeSeaNet-järjestelmään, mikäli näiden jätehuoltosuunnitelmat on esitetty ELY-keskukselle.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että kyseessä on uusi tehtävä ELY-keskukselle. ELY-keskuksella ei ole käyttökokemusta SafeSeaNet-järjestelmästä.

Kalastussatamat

Ehdotuksen mukaan (9 luku 6 §) kalastussataman, jossa puretun saaliin määrä on 20 000 kg tai yli, pitää esittää jätehuoltosuunnitelma ELY-keskukselle. ELY-keskus katsoo, että lain määritelmässä olisi selkeästi esitettävä, miten lasketaan ja todennetaan satamaan purettava saalismäärä 20 000 kg ja missä ajassa saalismäärä 20 000 kg on ajateltu purettavan.

Ehdotuksen mukaan (9 luku 3 §) kalastussatamassa, johon purettu vuotuinen saalismäärä ylittää 20 000 kg, on järjestettävä muovia sisältävien kalastusvälinejätteen vastaanotto keräystä varten. Jätehuoltosuunnitelma on ELY-keskukselle esitettävä kuitenkin jo silloin, kun puretun saaliin määrä on 20 000 kg (9 luku 6 §). ELY-keskus katsoo, että olisi harkittava 9 luvun 3 §:n ja 6 §:n yhtenäistämistä.

Ehdotuksen mukainen tehtävä edellyttää jätehuoltosuunnitelmien käsittelyn lisäksi selvittämään ja pitämään ajan tasalla tietoja ko. kalastussatamista mm. sijainti-, hallinta ja saalismäärätietojen osalta. Lausuntopyyntö yhteydessä toimitetusta aineistosta ei käy ilmi, mistä ELY-keskus saa tietoonsa ne kalastussatamat, joiden jätehuoltosuunnitelmat on esitettävä ELY-keskukselle. ELY-keskukset ovat käsitelleet tähän mennessä ympäristölupavelvollisten satamien jätehuoltosuunnitelmat. Näiden jätehuoltosuunnitelmien laadinta on vaatinut ELY-keskuksen ohjausta ja neuvontaa, joten suurella todennäköisyydellä kalastussatamien jätehuoltosuunnitelmien laatiminen edellyttää myös ELY-keskuksen ohjausta ja neuvontaa.

Yhteysalussatamat ja vesibussisatamat

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että lain määritelmiin olisi lisättävä tiedot, mitä tarkoitetaan yhteysalussatamilla ja vesibussisatamilla.

Ehdotuksen perusteluissa esitetään, että sataman määritelmän muuttamisen myötä lain 9 ja 10 lukujen vaatimusten piiriin tulisivat myös yhteysaluksia ja vesibusseja palvelevat satamat. Siten myös niiden pitäisi järjestää jätehuolto ja laatia ja hyväksyttävä jätehuoltosuunnitelmat. Niiden jätehuoltosuunnitelmista ehdotetaan säädettävän siten, että niitä koskisi vain direktiivin mukainen minimivaatimus järjestää vastaanotto satamaa tavanomaisesti käyttäviltä aluksilta peräisin oleville jätteille. Yhteysaluksien ja vesibussien käyttämät satamat ovat palveluiltaan jo riittävät vastaamaan niitä käyttävien alusten tarpeisiin, joten jätehuollon järjestämisen vaikutusten arvioidaan jäävän vähäisiksi.

Lain 9 luvun 1 § 2 momentissa määrätään sataman pitäjän huolehtimaan siitä, että satamassa on erilliset vastaanottolaitteet vähintään tietyille jätteille. Lain 9 luku 1 § 4 momentti määrää: ”Mitä edellä 2 momentissa säädetään jätteiden vastaanottolaitteista, ei koske satamia, jotka palvelevat yksinomaan kotimaanliikenteessä toimivia kantavuudeltaan alle 1 350 tonnin matkustaja-aluksia.”

Uudenmaan ELY-keskuksen käsityksen mukaan yhteysalussatamat ja vesibussisatamat palvelevat juuri lain 9 luku 1 § 4 momentissa tarkoitettuja aluksia, joten lain 9 luvun 1 § 2 momentissa määrätyt jätteiden vastaanottolaitteita koskevat vähimmäisvaatimukset eivät koske yhteysalussatamia eivätkä vesibussisatamia. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että samoin kuin lakiehdotuksessa on määräykset siitä, mitä kalastussataman jätehuoltosuunnitelma sisältää (9 luku 3 §) ja mitä huvivenesataman jätehuoltosuunnitelma pitää sisällään (9 luku 4 §), pitäisi laissa selvyuden vuoksi määritellä, mitä yhteysalus- ja vesibussisatamien jätehuoltosuunnitelman pitää vähintään sisältää.

Samoin kuin kalastussatamien osalta ehdotuksen mukainen tehtävä yhteysalussatamien ja vesibussisatamien jätehuoltosuunnitelmien käsittely edellyttää selvittämään ja pitämään ajan tasalla tietoja ko. satamista. Lausuntopyynnön yhteydessä toimitetusta aineistosta ei käy ilmi, mistä ELY-keskus saa tietoonsa ne yhteysalussatamat ja vesibussisatamat, joiden jätehuoltosuunnitelmat on esitettävä ELY-keskukselle? Myös näiden jätehuoltosuunnitelmien laadinta suurella todennäköisyydellä edellyttää ELY-keskuksen ohjausta ja neuvontaa.

Satamassa olevat vastaanottolaitteet

Lakiehdotuksen määritelmässä 1 luku 2 § kohdassa 50) määritellään, että satamassa olevalla vastaanottolaitteella tarkoitetaan kiinteää, kelluvaa tai liikkuvaa laitetta, johon voidaan ottaa vastaan aluksilta peräisin oleva jäte.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että määritelmästä olisi selkeästi käytävä ilmi, voidaanko satamaan tarvittaessa tilattava, aluksen tekemän 10 luvun 2 §:n jätteiden ennakoilmoituksen mukaiset jätteet vastaanottava jätehuoltoauto katsoa riittäväksi satamassa olevaksi vastaanottolaitteeksi. Tällä hetkellä useimmissa satamissa ei ole jätteiden vastaanottolaitteita, vaan jätehuoltoauto tilataan alusjätteiden vastaanottoa ja poiskuljetusta varten tarvittaessa satamaan.

Vapautus jätteiden jättöpakosta, ilmoitusvelvollisuudesta ja maksuista

Ehdotuksen mukaan (10 luku 5 §) Liikenne- ja viestintävirasto voi kirjallisesta hakemuksesta myöntää alukselle 1 §:ssä tarkoitettua alukselta peräisin olevien jätteiden jättöpakkoa, 2 §:ssä tarkoitettua alusjätteistä ja lastijäämistä ilmoittamista ja 4 §:ssä tarkoitettua alukselta peräisin olevista jätteistä perittävää maksua koskevan vapautuksen sen reitin varrella oleviin suomalaisiin satamiin. Vapautuksen myöntämisen edellytyksenä on mm., että aluksella on pätevän jätehuoltoyrityksen tai

sataman kanssa jätehuoltosopimus, jolle satama on antanut hyväksyntänsä ja joka on ilmoitettu kaikille aluksen reitillä oleville satamille, sekä jätteen toimittamisen todentavat tositteet.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että ennen vapautuksen myöntämistä on myös varmistuttava siitä, että pätevä jätehuoltoyritys on merkitty jätelain (646/2011) 142 §:ssä tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin asianmukaisen jätteen kuljetuksen varmistamiseksi.

Satamien vastaanottolaitteissa olevista puutteista ilmoittaminen

Ehdotuksen mukaan (9 luku 9 §) Liikenne- ja viestintäviraston on ilmoitettava suomalaisen sataman väitetyistä puutteista kansainväliselle merenkulkujärjestölle. Perusteluissa esitetään, että käytännössä Liikenne- ja viestintävirasto on vastaanottanut suomalaisten satamien vastaanottolaitteita koskevien puutteellisuuksia koskevat ilmoitukset ja välittänyt niistä tiedon ELY-keskukselle, joka on käynyt satamassa tutkimassa väitetyt puutteellisuudet.

Uudenmaan ELY-keskukselle ei juurikaan ole tullut tietoja jätteiden vastaanottolaitteita koskevista puutteista. Tieto olisi tarpeellinen valvontatyön suorittamiseksi. Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että jätehuoltosuunnitelman hyväksyjän olisi saatava tiedot sataman vastaanottolaitteiden puutteista kaikissa tapauksissa myös vähäpätöisinä pidetyissä tapauksissa, jolloin ilmoitusta kansainväliselle merenkulkujärjestölle ei tehdä.

Valvonta ja hallintopakko

Ehdotuksen mukaan (12 luku 18 §) sataman pitäjä on velvollinen maksamaan laiminlyöntimaksua, jos se laiminlyö 9 luvun 5 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia sataman jätehuoltosuunnitelma tai 9 luvun 6 §:ssä säädetyn velvollisuuden esittää sataman jätehuoltosuunnitelma toimivaltaisen viranomaisen arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi. Lisäksi ehdotuksen mukaan laiminlyöntimaksun määrää sataman jätehuoltosuunnitelman hyväksymisen osalta toimivaltainen viranomainen ja laiminlyöntimaksu määrätään maksettavaksi valtiolle.

Uudenmaan ELY-keskus katsoo, että laissa olisi selkeästi tuotava esille, että laiminlyöntimaksu voidaan periä, vaikka jätehuoltosuunnitelma on esitetty ao. viranomaiselle, jos esitetty jätehuoltosuunnitelma ei täydennyksistä huolimatta täytä laissa määrättyjä sisältövaatimuksia. Laiminlyöntimaksu olisi määrättävä maksettavaksi valvontaviranomaiselle, joka on käyttänyt resursseja vaadittuihin valvontatoimiin.

Määritelmät ja soveltamisala (MYSL 1 luvun 2 ja 3 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne merenkulun ympäristönsuojelulain 1 luvun 2 ja 3 §:iin ehdotetuista muutoksista

-

Jätteiden vastaanottojärjestelyt satamissa (MYSL 9 luvun 1-4 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätteiden vastaanottojärjestelyitä koskevista ehdotuksista

-

Satamien jätehuoltosuunnitelmat, niiden hyväksyminen ja niistä kuuleminen (9 luvun 5-7 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne satamien jätehuoltosuunnitelmia koskevista ehdotuksista

-

Jättöpakko, jätteiden ennakoilmoitukset ja maksut sekä niitä koskevat vapautukset (10 luvun 1, 2, 4 ja 5 §)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jättöpakkoa, jätteiden ennakoilmoituksia ja maksuja sekä niitä koskevia vapautuksia koskevista ehdotuksista

-

Muut MYSL 9 ja 10 lukuihin sekä 12 lukuun ehdotetut muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne muista merenkulun ympäristönsuojelulain 9 ja 10 lukuihin sekä 12 lukuun tehdyistä ehdotuksista

-

Öljyn päästökielto ja öljypäästömaksu

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne öljyn päästökiellosta ja öljypäästömaksusta.

-

Rikkipäästömaksu (7 b luku)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne rikkipäästömaksusta.

-

Meriliikenteessä käytettävien polttoaineiden rikkipitoisuutta koskeva sääntely

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne meriliikenteessä käytettävien polttoaineiden rikkipitoisuutta koskevasta sääntelystä.

-

Alusten välisten haitallisten ja vaarallisten lastien ja jätteiden siirtojen ja polttoaineen toimitusten sääntely

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusten välisten haitallisten ja vaarallisten lastien ja jätteiden siirtojen ja polttoaineen toimitusten sääntelystä.

-

Painolastivesisääntelyn soveltuminen jäänmurtajiin

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne painolastivesisääntelyn soveltumisesta jäänmurtajiin.

-

Alusturvallisuuslakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusturvallisuuslakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Alusrekisterilakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne alusrekisterilakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Turvatoimilakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne turvatoimilakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Laivavarustelakiin ehdotettavat muutokset

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne laivavarustelakiin ehdotetuista muutoksista.

-

Pääkkönen Satu
Uudenmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

Kantokari Mikko
Uudenmaan ELY